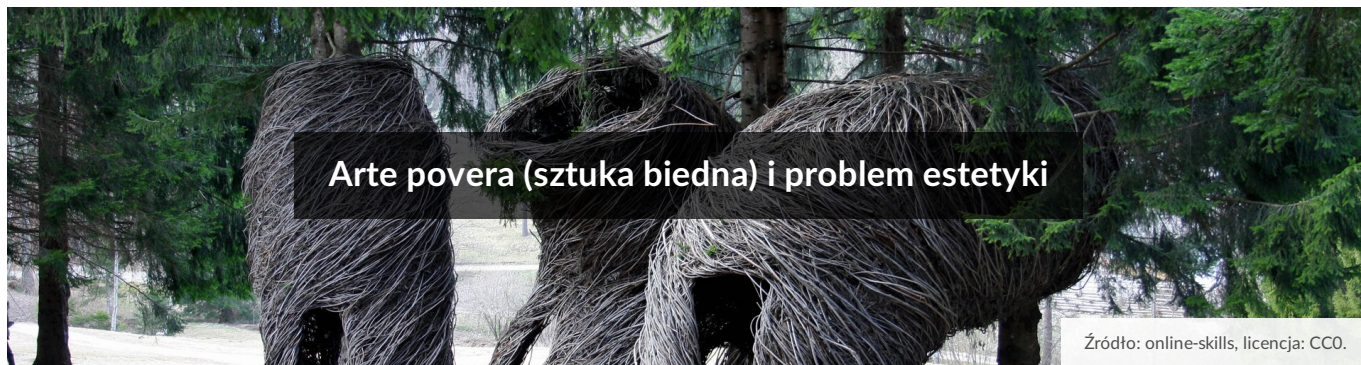




Arte povera (sztuka biedna) i problem estetyki

- [Arte povera \(sztuka biedna\) i problem estetyki](#)



Arte povera (sztuka biedna) i problem estetyki

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Ważne daty

1967 – *Wenus wśród szmat* Pistoletta

1967 – użycie terminu arte povera przez Germano Celanta

Scenariusz lekcji dla nauczyciela.



SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autora:	Paweł <u>Kucypera</u> , Wiesława Markowska
Przedmiot:	Historia Sztuki
Temat zajęć:	<u>Arte povera</u> (sztuka biedna) i problem estetyki
Grupa docelowa:	III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony
Ogólny cel kształcenia, uczeń:	Charakterystyka ruchu artystycznego <u>Arte povera</u> .

Plik o rozmiarze 166.28 KB w języku polskim

I. Rozwijanie zdolności rozumienia przemian w dziejach sztuki w kontekście ich uwarunkowań kulturowych, środowiskowych, epok, kierunków, stylów i tendencji w sztuce.

2. Umiejętności. Uczeń:

4) łączy najistotniejsze dzieła ze środowiskiem artystycznym, w którym powstały;

5) porównuje style i kierunki oraz ich wzajemne oddziaływania; uwzględnia źródła inspiracji, wpływ wydarzeń historycznych i kulturalnych oraz estetyki na cechy tych stylów;

6) analizuje teksty pisarzy, filozofów, krytyków sztuki i artystów, interpretuje je i wskazuje wpływ tych wypowiedzi na charakter stylów, epok i tendencji w sztuce oraz na kształt dzieła;

II. Zapoznavanie z najwybitniejszymi dziełami w zakresie architektury i sztuk plastycznych.

1. Wiadomości. Uczeń:

1) wymienia i rozpoznaje najbardziej znane dzieła sztuki różnych epok, stylów oraz kierunków sztuk plastycznych;

2) wskazuje twórców najbardziej reprezentatywnych dzieł;

2. Umiejętności. Uczeń:

2) określa funkcję dzieła i wskazuje jej wpływ na kształt dzieła;

III. Zapoznavanie z dorobkiem najwybitniejszych twórców dzieł architektury i sztuk plastycznych.

1. Wiadomości. Uczeń:

- 1) wymienia najistotniejszych twórców dla danego stylu lub kierunku w sztuce;
 - 2) zna najwybitniejsze dzieła z dorobku artystycznego wybitnych przedstawicieli poszczególnych epok, kierunków i tendencji w sztuce od starożytności po czasy współczesne, z uwzględnieniem artystów schyłku XX i początku XXI wieku;
- V. Zapoznanie ze zbiorami najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki na świecie i w Polsce, a także z funkcją mecenatu artystycznego oraz jego wpływem na kształt dzieła sztuki.
2. Umiejętności. Uczeń:
- 1) łączy dzieło z muzeum lub miejscem (kościół, pałac, galerie), w którym się ono znajduje;

Nauczysz się

- określać działania artystyczne zwane sztuką ubogą;
- omawiać przykłady działań artystycznych;
- rozpoznawać autorów wskazanych działań artystycznych.

Arte povera – problem estetyki sztuki

Termin *arte povera*, czyli sztuka biedna został utworzony w roku 1967 przez włoskiego krytyka Germano Celanta dla ujęcia niektórych aspektów takich zjawisk sztuki lat sześćdziesiątych, jak: **konceptualizm**, **minimal-art** i **performance**.

“ Artysta ubogi jest alchemikiem. [...] Arte Povera oznacza równoczesne ukryte możliwości materiału i sposób życia poprzez sztukę.

Germano Celant, G. Lista, *Arte Povera*, 5 Continents, Miłano 2006, s. 17. Źródło:
http://dlibra.kul.pl/Content/34912/39818__Ozog--Kazimierz-S-_0000.pdf (dostęp: 31.03.2018)

Wspólną ich cechą jest rezygnacja z obrazu i formy jako celu estetycznego. Poprzez używanie w procesie twórczym „bezwartościowych materiałów”, nieartystycznych i prymitywnych surowców (ziemia, cement, drewno, ołów) *arte povera* dąży do pozbawienia gotowego dzieła wartości przedmiotowych i komercyjnych, akcentując kreatywną rolę procesu myślowego. Próbę teoretycznego ujęcia tematu stanowi praca Germano Celanta, *Arte Povera conceptual actual or impossible art?* z 1969 roku, w której zawiera podstawy dla zdefiniowania ruchu, zaczerpnięte z publikacji Susan Sonntag, *Przeciw interpretacji* 1966. Sztuka biedna redukuje sztukę do najmniejszych składników i poprzez zubożenie znaków sprowadza ją do archetypu. Rola krytyki zostaje zredukowana do minimum, pozostawiając przestrzeń dla artystów i ich bezpośredniego świadectwa.

“ Rzeźby twórców obszaru Arte Povera skupiały się na zagadnieniach płynących z wykorzystywanego materiału. Stał się on nadrzędny, co w kontekście jego zwyczajności, taniości i banalności, szokowało i szokować może nadal mimo półwiecza, które dzieli nas od pierwszych prób twórczych w tym obszarze. Zadaniem artysty staje się ponowne odkrycie pierwotnej rzeczywistości tak natury, jak i człowieka – twórcy kultury. Rodzi się nowa relacja między sztuką a życiem – zarówno życiem artysty, jak i oglądającego dzieło sztuki widza.

Źródło: http://dlibra.kul.pl/Content/34912/39818__Ozog--Kazimierz-S-_0000.pdf (dostęp: 31.03.2018)

Szukające działanie *arte povera*

W maju 1961 roku włoski artysta **Piero Manzoni**, zainspirowany twórczością dadaistycznego mistrza **Marcela Duchampa**, stworzył pracę, która wywołała szok – *Gówno artysty* (*Merda d'artista*). Z jednej strony pomysł Manzoniego odebrano jako kontrowersyjny i wzbudzający odrazę, z drugiej – okazał się trafną odpowiedzią na wcześniejsze działania dadaistów, został przyjęty z fascynacją i odczytany jako dialog ze sztuką. Seria stworzona przez artystę składała się z 90 ponumerowanych puszek, których zawartością były odchody artysty.

1



1. Gówno artysty Edycja 90. sygnowanych i numerowanych prac zawierała dokładnie 30 g odchodów wielkości 4.8 x 6.5 cm, które na etykiecie zostały opisane w czterech językach (włoski, angielski, niemiecki i francuski) jako freshly preserved, produced and tinned. Oczywiście praca ta stosunkowo szybko zyskała rozgłos, a wokół niej urosła zjawiskowa otoczka tajemnicy, którą próbowano rozszyfrować przez lata. Jak w przypadku zagadkowych dzieł bywa, ciekawość ludzka rodziła różne wątpliwości – w sposób szczególnie związane z autentyczną zawartością puszek. Przez długi okres czasu więc jedynie spekulowano i kombinowano, w jaki sposób można odkryć prawdę o dziele. Pomimo licznych doniesień o eksplozjach i wyciekach – 45 puszek uległo bowiem zniszczeniu – gipsie zamiast fekaliiów, nikt nie mógł jednoznacznie potwierdzić, co kryje się za metalową osłonką.

Piero Manzoni, „Gówno artysty,” 1961, Museo del Novecento, Mediolan, Włochy, christies.com, CC BY 3.0

Istalacje organiczne

Od roku d 1967 artystą związanym z arte povera był Mario Merz. Tworzył on [instalacje](#) z różnych materiałów, np. worków z gliną, elementów metalowych i szklanych. Wkomponowywał do swoich prac nawet żywe rośliny. W 1968 roku rozpoczął konstruowanie igloo, tworząc coraz większe i często bardziej skomplikowane konstrukcyjne prace. Wykonał dziesiątki różnych wersji, będących emanacją formy idealnej, mieszczącej w sobie zarówno świat, jak i dom, zawierających materiały tak różnorodne jak metal, szkło, łupki, tkaniny, ziemię, neony, drewno, kit, owoce, farby, wosk, a nawet głowę antylopy. W 1971 roku artysta określił igloo mianem „idealnej formy organicznej”, Igloo Merza to prymitywne formy schronienia i mieszkania. Artysta za ich pomocą szukał odpowiedzi na pytania: „czy przestrzeń jest prosta czy zakrzywiona? Czy domy się poruszają, czy poruszasz się po domach? Co oznacza budowanie domu? (cyt. w Marlis Grüterich, *Mario Merz*, Data, nr 21, maj)

Mario Merz, „Igloo. Czy chodzimy po domach, czy domy kręcą się wokół nas?” 1977, Tate Modern, Londyn, Anglia, tate.org.uk, CC BY 3.0

W 1968 roku Mario Merz wykonał *Lingotto*. Artysta użył chrustu i wosku, sugerując nawiązanie do natury, zestawiając je jednocześnie z metalową konstrukcją z drutu, sugerującą działanie ludzkie. Blok wosku pszczelego został utworzony przez wylanie go do drewnianej skrzyni, warstwa po warstwie, po zastygnięciu pudło zostało usunięte. Proces powstawania jest w poziomych liniach na zewnętrznej powierzchni bloku woskowego i pozostawionych śladów po słojach drewna. Włoskie słowo „lingotto” można przetłumaczyć jako „bryłka”, co sugeruje, że blok wosku pszczelego można odczytać jako sztabkę złota. Ta aluzje zarysowuje zestawienie codzienności i ubóstwa z luksusem, życia wiejskiego i miejskiego.

Mario Merz, „Lingotto”, 1968, Tate Modern, Londyn, Anglia, tate.org.uk, CC BY 3.0

Źródło: online-skills.

Dialog ze sztuką klasyczną

Odkąd w starożytnej rzeźbie greckiej okresu klasycznego (V-IV w. p.n.e.) pojawiła się postać nagiej Afrodyty, bogini miłości i piękna, kobieta stała się inspiracją dla artystów. Od czasów rzymskich znana jako Wenus, święciła triumfy w kolejnych epokach, ucieleśniając obowiązujący w danym czasie ideał kobiecego piękna. Michelangelo Pistoletto (ur. 1933), jeden z głównych przedstawicieli arte povera, zainspirował się klasyczną rzeźbą, tworząc instalację *Wenus wśród szmat* w 1967 roku – zestawienie klasycznego posągu bogini z dużą stertą jaskrawo zabarwionych, wyrzuconych ubrań, ułożonych w stertę na podłodze. Już sam tytuł dzieła jest zaskakujący. Nadnaturalnej wielkości, klasyczny w formie posąg bogini stoi przed wielkim stosom jaskrawo kolorowych ubrań. Pistoletto w ironiczny sposób interpretuje klasyczny motyw z kanonu sztuki europejskiej,

umieszczając go w zupełnie nowym, zaskakującym kontekście i tworząc dzieło pełne kontrastów: białe kontrastuje z wielobarwnym, twardy materiał z miękkim, kształtny posąg z nieforemnymi szmatami, drogocenne dzieło z tanim produktem, historyczne dzieło z działaniem współczesnym. Między rzeźbą a szmatami dochodzi do kontrastu sztuki z codziennością, a budowanie napięcia między tymi dwoma uderzająco różnymi obiektami skłania odbiorcę do kontemplowania tych sprzeczności.

Michelangelo Pistoletto, „Wenus wśród szmat”, 1967, Tate Modern, Londyn, Anglia, [tate.org.uk](https://www.tate.org.uk), CC BY 3.0

Giulio Paolini jest artystą znanym zarówno z twórczości arte povera, jak ze sztuki konceptualnej. Z wykształcenia jest grafikiem, ale także... rzeźbi, maluje, fotografuje, a także tworzy w technice [kolażu](#). Jego wczesne prace były reakcją na postrzeganie piękna i skupiły się na materialnych i formalnych elementach malarstwa. Począwszy od lat 70. jego prace stały się bardziej konceptualne, skupione na systemach tworzenia i wystawiania sztuki. Dziełem wpisującym się w działanie arte povera są dwa gipsowe odlewy z popiersia *Hermesa* Praksytelesa.

Giulio Paolini, „Druga postać”, 1984, Art Gallery of New South Wales, Australia, [wikimedia.org](https://www.wikimedia.org), CC BY 3.0

Zadania

Ćwiczenie 1

Przyporządkuj prace artystom.

Mario Merz, Michelangelo Pistoletto, Giulio Paolini, Piero Manzoni

<i>Wenus wśród szmat</i>	
<i>Druga postać</i>	
<i>Lingotto</i>	
<i>Gówno artysty</i>	

Ćwiczenie 2

Zaznacz prace, które można zaliczyć do organicznych.

- praca nr 1
- praca nr 2
- praca nr 3
- praca nr 4





Ćwiczenie 3

Zaznacz artystę greckiego, którego rzeźba posłużyła Giulio Paoliniemu do stworzenia pracy *Druga postać*.

- Lizyp
- Myron
- Praksyteles
- Fidiasz
- Poliklet

Ćwiczenie 4

Rozpoznaj autorów prac. Nazwiska wpisz w pola pod dziełami.



.....



.....



.....

Ćwiczenie 5

Do dzieł dobierz daty ich powstania.

1967, 1977, 1984

Igloo. Czy chodzimy po domach, czy domy kręcą się wokół nas? –

Druga postać –

Wenus wśród szmat –

Ćwiczenie 6

Wskaż dzieła znajdujące się w Tate Modern w Londynie.

- ilustracja1
- ilustracja2
- ilustracja3
- ilustracja4
- ilustracja5





Ćwiczenie 7

Do definicji wpisz właściwy termin. Odpowiedź zapisz z dużej litery.

Dzieła plastyczne składające się z wielu elementów (gotowych lub specjalnie wykonanych), tworzących razem całość, wyrażającą pewną treść, zbudowane przez artystę w przestrzeni.

Odpowiedź:

Polecenie 1

Na podstawie kilku wybranych przykładów wskaż rolę, jaką artyści przypisywali działaniom arte povera. W pracy skorzystaj z informacji zawartych w dodatkowych źródłach: literaturze fachowej i materiałach wyszukanych w internecie. Pamiętaj o sporządzeniu wykazu źródeł.

Słownik pojęć

Instalacja

dzieła plastyczne składające się z wielu elementów (gotowych lub specjalnie wykonanych), tworzących razem całość, wyrażającą pewną treść, zbudowane przez artystę w przestrzeni.

Kolaż

fr. collage – naklejanie, oklejanie papierem, technika artystyczna i wykonane w tej technice dzieło, kompozycja plastyczna z różnych materiałów naklejanych na płótnie lub innym podłożu; papiers collés.

Konceptualizm

– łac. conceptus – myśl, pojęcie, wyobrażenie; międzynarodowy ruch artystyczny, zainicjowany w Stanach Zjednoczonych w latach 60. XX w.

Minimal art

– minimalizm, sztuka minimalna, nurt w sztuce XX w., rozwijający się od roku 1959, w latach 60 i 70-tych, głównie w Stanach Zjednoczonych.

Performance

– termin używany od końca lat 60. XX w. na określenie efemerycznych działań artystycznych, przybierających formę wystąpień artysty (artystów) przed publicznością, która, w odróżnieniu od happeningu, jest bezpośrednim, lecz biernym obserwatorem, a nie uczestnikiem akcji.

Słownik pojęć został opracowany na podstawie:

www.encyklopedia.pwn.pl

Galeria dzieł sztuki



Piero Manzoni, „Gówno artysty,” 1961, Museo del Novecento, Mediolan, Włochy, [christies.com](https://www.christies.com), CC BY 3.0

Bibliografia

Ferrari S., *Sztuka XX wieku*, Arkady, Warszawa 2002

Ożóg K. S., *Rzeźba współczesna w poszukiwaniu ubóstwa*, „Ethos” 2011, nr 4 (96), s. 230–242,

https://www.academia.edu/2448652/Rze%C5%B4ba_wsp%C3%B3%C5%82czesna_w_poszukiwaniu_ub%C3%B3stwa_2011

<https://www.tate.org.uk/>